RUSKI INWALID

№ 46.

NIEDZIELA. 23 Lutego. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Angliia. Rozmaitości.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Hannoweru, 14 *Lutego.*

Reprezentanci nasi rostrząsaią teraz proiekt o wprowadzeniu nowych ustaw obywatelstwa, na mieysce Rzymskiego, kanonicznego, i Niemieckiego prawa, które dotychczas były obowiązuiące. Przy teraznieyszych postępach narodowey oświaty w prawodawstwie, wątpić niemożna, aby zagraniczne i w iezykach umarłych stanowione prawa, niebyły pożytecznie zamienione przez oyczyste i zastosowane do ducha czasów teraznieyszych.

z Wiednia 10 *Lutego.*

Na mocy reskryptu Cesarskiego, danego Xiążeciu *Trantmansdorf* z dnia 2. b. m. Arcy-Xiąże *Ludwik* mianowanym został Namiestnikiem J. C. M. przez cały czas nieobecności Jego w stolicy tuteyszey.

W Wenecyi oczekuią przybycia N. Cesarza na dzień 16. b. m. — Xiąże *Metternich*, niepierwey uda się za N. Panem do Włoch iak w połowie miesiąca przyszłego.

ANGLIIA.

z Londynu, 5 *Lotego.*

W gazetach naszych znayduie się między innem następuiące pismo, które ieden z mieszkańców tuteyszych otrzymał:

z Madrytu, 22 *Stycznia.*

Mści Panie! Wiadomości z Hiszpanii mieszczące się w niektórych pismach peryodycznych Londyńskich, są tak dalece przesadzone i niedorzeczne, iż wzbudzaią śmiech powszechny we wszystkich, komu tu tylko wpadną w ręce. Żadną miarą niechcemy wierzyć, aby w iedney z nayoswieceńszych stolic Europy pozwalano drukować podobne basnie i plotki, Autorowie podobnych niedorzeczności aż nadto widać polegaią na lekkowierności i cierpliwości czytelników swoich, kiedy o wypadkach naszych traktuią iakby o wydarzeniach w Tambukta lub wewnątrz nowey Hollandyi. Czyż dotego iuz przyszli, że nas niechcą mieć za Europeyczyków? Czyż to iuż w rzeczy samey tak trudno wiedzieć co się u nas dzieie? Poiąć niemożna, co za śmiałość bezczelna tych Panów nowiniarzy, iak można wymyslać takie rzeczy, ktore w przeciągu kilku dni okazuią

się fałszem i nadaią wynalazcom *piękne* nazwisko *łgarzow?* — Nierozumiey Panie, aby moie nieukontentowanie było skutkiem stronnictwa lub osobistości. Na dowod szczerey prawdy przytoczę tu niektore wyimki z pomienionych pism peryodycznych, aby przezto samo wyprowadzić z błędu ludzi lekkowiernych i nieswiadomych. *Kuryer* Londyński pod dniem 17 grudnia r. p. pomieścił między innem co następuie: »Jedno z pism peryodycznych tuteyszey stolicy pomieściło pod datą 30 p. m pismo z Madrytu, w którem opłakany stan tey stolicy boleśnie iest określony. Należy zatem oczekiwać równie rychłey, iak wielkiey przemiany.« Tenże *Kuryer* dodaie, że w drugiey gazecie iuż się opisuią szczegóły tey rewolucyi powszechney; że takowa w iednym i tymże samym momęcie wybuchnęła, w całem Królestwie; że woyska linione przeznaczone przeciwko *Guerillom* połączyły się z temi ostatniemi i podeszły pod Madryt; że cała rodzina; dwór krolewski równie iak Sir Henryk *Wellesley* umknęli z tey stolicy i schronili się w Eskuryialu; że w prowincyiach niektorych, iako to w Katalonii Gallicyi i Biskai powstanie można nazwać powszechnem.« Chociaż my ze smutkiem (mowi daley *Kuryier*) powtarzamy takowe doniesienia; zawsze atoli iest rzeczą pewną, że zaszło coś ważnego w Hiszpanii i cało to Królestwo pogrążyło w zamieszaniu powszechnem.«

»Co do nas, mieszkaiących w samym Madrycie, i będących swiadkami zupełney spokoyności panuiącey w tem Królestwie, niemożemy żadnym sposobem poiąć zkąd wykopano tę wiadomość o rewolucyi, tę wyprawę przeciwko *Guerillom,* tę ucieczkę domu Królewskiego. Słowem wszystkie niedorzeczne baśnie powyżey przytoczone, niemaiące nawet podobieństwa do prawdy! Lecz dobrze myślący i przewiduiący człowiek z łatwością znaydzie źródło tych paszkwilów: a tem są: duch stronnictwa, i widoki osobiste. Nadto, podobne doniesienia iawnie daią widzieć, brak przezorności i nieumieiętność kombinowania rzeczy tak w samych wynalazcach tych niedorzeczności, iak w ich rozkrzewicielach i rozsiewaczach, i my śmiało o samych sobie powiedzieć możemy, że nierównie rozsądniey postępuiemy daiąc zdanie o sprawach politycznych. Co na przykład moglibyśmy powiedzieć w tenczas kiedy buntownicze schadzki Spafieldskie, takiego zamieszania w całey Anglii stały się przyczyną; kiedy niszczono machiny i prassy; Kiedy całe tysiące pospólstwa zarażone duchem buntu i napaści posuwały się iuż pod Londyn?—Gazety nasze donosiły wprawdzie o tych wszystkich wypadkach; lecz z dokładnością historyczną, niepozwalaiąc sobie bynaymniey dowolnych wykładów i tłómaczeń. Czyż to niedowodzi że umiemy odróżnić odmiany i przewróty kraiowe od buntowniczych zaburzeń kupy pospólstwa, i zdanie powszechne ludzi rozsądnych od niedorzecznych marzeń dziwaków i głupców? Czyż to nieprzekonywa, że nieumiemy patrzeć z podobnąż obojętnością na upadek państw, iak na klęski bohatyrów romansowych? Wiadomo iest wszystkim że niezaszło w Hiszpanii żadnego buntu w tych czasach, ani nawet nic takiego, coby mogło dać nastanie tak niedorzecznym baykom i wymysłom; że wszystkie prowincyie Królestwa cieszą się iednostayną spokoynością i cichością; ze mieszkańcy ich, rolnictwem i przemysłem staraią się zatrzeć ślady klęsk i strat poniesionych w woynie, która była pierwszym krokiem do oswobodzenia Europy; że dowodcy i naczelnicy *Guerillow* naszych, spokoynie żyią w gronie rodzin swoich, że woyska nasze niewyruszały nawet z koszar swoich i niektóre tylko oddziały wysyłane były dla oczyszczenia wielkich goscinców od zbóyców, którzy się zagnieździli w slad za długą i niszczącą woyną. Jedyną stratą dla nas i dla serca N. Króla naszego, iest śmierć zanadto wczesna nayczulszey i naylepszey Królowey naszey. Monarchini ta była prawdziwie ozdobą tronu, Matką narodu swoiego i wzorem Monarchiń, żon i matek. Oznaki głębokiego żalu po tey stracie, na każdey rysuiące się twarzy, są niezbitym dowodem tego wielkiego przywiązania, iakie ożywia każdego Hiszpana dla domu panuiącego. Co się zaś tycze do pogłosek rozzsiewanych przez złośliwe umysły względem panuiącego sposobu myślenia w Hiszpanii; te warte pogardy wymysły, niezasługuią nawet nato aby ie zbiiać.«

(Podpisano) *Veranio.*

ROZMAITOŚCI.

Zwrót: oka na rok 1818.

Dwa główne wypadki znamionuią ten rok: We względzie *politycznym* i *moralnym,* obfite w skutki działania Akwisgrańskie; a we względzie *Fizycznym,* szczególnieysza uro-

dzayność, która dozwala ludzkości uciśnioney woynami i nieurodzaynością roku 1816go przychodzić nieco do siebie. Znakomitsze nadto wypadki roku 1818 są następuiące w krótkości zebrane: Z osób panuiących wydarła nam śmierć Króla i Królowę Szwedzkich, Królowę Angielską, dwie Królowe Hiszpańskie, Królowę Wirtembergską, tudzież W. Xcia Badeńskiego i Xięcia Anhalt-Gotheńskiego. Daley godnemi były uwagi: wybory w *Paryżu* i w *Londynie*; zaprowadzenie konstytucii w Bawaryi i w W. Xięstwie Badeńskiem; Seymy Związku Niemieckiego, Królestwa Polskiego i Rzpltey Krakowskiey; skargi nabywców dóbr kraiowych w Hessach; Banki we Francyi i w Anglii; Konkordaty; wynalazek rozkrzewionego Bell-Lankasterskiego sposobu uczenia; zaprowadzenie banków oszczędności; wydoskonalenie machin w Anglii, ze szkodą klassy pracuiącey; zaburzenia uczniów w *Gottyndze* i *la Fleche*; mewaiące kazania i wieszczki kobiety; fanatycy w Saxonii morduiący ludzi; spisek w *Bruxelli*, sprawa zabóyców *Fualdesa*; wielki wąż w Ameryce; statki parowe; oświecanie gazem; korsarze powstańców; postępy Jezuitow; upadek Wehabitów; wyprawa do bieguna północnego: zakończenie woyny w Indyiach wschodnich; osada w *Texas* i t. d.—i. t. d.— Filozof rozbieraiący krytycznie tę mieszaninę wypadków, rozpozna, ile rok zeszły mógł się przyczynić do wykształcenia umysłu i serca ludzkiego?

Oto iest obszernieyszy:

Zbiór zdarzeń większey wagi w roku zeszłym 1818.

— *W Styczniu.* —

Dnia 1 Stycznia (pouroczystem wprzód d. 29 Grud: r. 1817 ogłoszeniu konstytucyi wysp Jońskich) Kommissarz Króla W. B. Lord *Maitland*, ogłosił Barona *Flacotoki* Prezesem Senatu Zied: Stanów tych wysp. — D. 3 N. Cesarz Austr: mianował Arcy. Xięcia *Rainera* Vice-Królem Lombardzko-Weneckim. — D. 5 odprawiła okazały wiazd do *Berlina* Xiężna Pruska *Fryderyka* z domu Xiężniczka *Anhalt Bernburg*. — D. 6 powracaiący z *Moskwy* do *Berlina*, Jego Królewicowska Mość. Xiąże *Wilhelm* Pruski, drugi syn N. Króla Pruskiego, przybył do *Warszawy* (zkąd wyiechał dnia 10 i d. 15 stanął w *Berlinie*). — D. 7 rozpoczął się w *Krakowie* nadzwyczaynie zwołany Seym, końcem ułożenia zasad prawodawstwa cywilnego i kryminalnego oraz procedury. — D. 12 zebrał się w *Frankforcie* pierwszy raz w tym roku seym Związku Niemieckiego. —D. 13 Poselstwo Prezydenta S. Z. P. Ameryki, do Kongressu względem zaięcia wyspy *Amelii*. —D. 15 umarł Hrabia *Płatow* Hetman woyska Dońskiego. — D. 17 nadzwyczayny wicher w stronach północnych Europy wielkie zrządził szkody. —D. 18 X. *Wellington* przybył z Francyi do *Londynu*.— D. 19 Poseł Austryiacki przy Seymie Związku Niemieckiego wniósł proiekt wzdlędem urządzenia woyska tegoż związku, maiącego się składać z 120.000 głów. — D. 20 Postanowienie Xięcia Namiestnika: o Szkole leśney w Królestwie Polskiem i o wsparciu buuiących w *Kaliszu* nowe murowane domy. — D. 22 Deputacyia Stanów Królestwa Gallicyi i Lodomeryi złożyła w *Wiedniu* dar weselny N. N. Cesarstwu Ichmość. — D 23 Izba Parów Franc: odrzuciła proiekt o wolności druku. — D. 24 Postanowienie Namiestnika Król: o prawidłach dla chcących dzierżawić dobra rządowe. — 27 Xiąże Rejent Angielski zagaił Parlament. — D. 28 Lord *Castlereagh* podał Izbie niższey traktat zawarty w *Madrycie* (23 Września 1817) między W. Bryt: i Hiszpanią, względem zniesienia handlu niewolnikami.—D. 29 Izba niższa przyięła bil znoszący zawieszenie aktu *Habeas Corpus*. — D. 28 N. Cesarz i Król przybył z *Moskwy* do *Petersburga*. — D. 30 Xiąże *Wellington* powrócił z *Londynu* do *Paryża*. — W Mcu tym zaszła zmiana w Ministerium Tureckiem i nowy Wezyr został mianowany. Nadzwyczayny Poseł Perski *Muhil-Ali-Khan* odprawił wiazd do *Stambułu*.

— *W Lutym.* —

W dniach pierwszych tego Mca Izba Dep: Franc: przyięła proiekt o zaciągu do woyska.—D. 3 Lord *Castlereagh* złożył w Izbie niższey Parl: Ang: papiery tyczące się dawnieyszych w kraiu rozruchów. — D. 5 Nota Posła Pruskiego przy Seymie Związ: Niemie: względem zaprowadzenia Stanów i reprezentacyi narodowey. — Dnia tegoż umarł w Sztokolmie, *Karol XIII* Król Szwedzki. Obiął po nim rządy Król *Karol Jan*, osada stolicy i Magistrat wykonały Mu zaraz przysięgę, d. 7 wykonały ią Stany seymuiące w Sztokolmie a 11 Stany Norwegskie zebrane w *Chrystyianii*. — D. 6 koronacyia w *Rio-Janeiro* Króla Portugalsko-Brezylskiego. — D. 7 Gmina 8 M. S. *Worszawy* (*Praga*) wy-

brała swym Deputowanym na Seym, J. C. M. W. X. *Konstantego.* — Dnia tegoż eska dra Rossyyska wypłynęła z *Porsmouth* do *Kadyx.* — D. 8 N. Pan wyiechał z *Petersburga* na powrót do *Moskwy*, gdzie stanął d. 11. — D. 9 N Cesarz i Król ustanowił Komitet pod prezydencyią X. *Łabanowa-Rostowskiego*, do przeyrzenia wszystkich szczegółów Ministerstwa woyskowego. — D. tegoż Izba niższa Parl: Ang: uchwaliła 400,000 funt: szt: dla Hiszpanii, z powodu traktatu o zniesieniu handlu niewolnikami.— Dnia tegoż rozpoczęła się w *Rouen* sprawa zmyslonego Delfina, którego na kilkoletnie więzienie skazano.— D. 11 strzelono w *Paryżu* do *X.Wellingtona.*—D. 12 Poseł Perski w *Stambule* miał uroczyste posłuchanie u W. Wezyra, a d. 17 u W. Sułtana. W *Stambule* był znowu wielki pożar w nocy z 19 na 20.— D. 17 Uniwersał N. Pana zwołuiący Seym Królestwa Polskiego.— D. 18 zamiana w *Berlinie* zatwierdzeń konwencyi ostatecznego rozgraniczenia między K. Polskiem a Prussami.—D. 20 druga Izba Stanów Niderl: odrzuciła proiekt do prawa o powściągnieniu nadużycia wolności druku.—D. tegoż i następnych mocne było trzęsienie ziemi w *Catanea* i okolicy (w Sycylii).—D. 21 flotta Rossyyska zawinęła do *Kadyx.*—D. 22 tayny wydział zdał Izbie wyższey Parlam: Ang: zaspokoiaiącą sprawę o stanie kraiu i przeszłorocznych rozruchach. —Z d. 22 na 23 dało się uczuć trzęsienie ziemi w *Genui*, a d. 23 w *Turynie.* — W Mcu tym Król Niderlandzki dla zaprowadzenia oszczędności poczynił nieiakie odmiany w wydziałach woiennym i skarbowym.

— *W Marcu.* —

Dnia 5 odroczył się Seym prawodawczy Rzpltey Krakowskiey po uchwaleniu zasad prawodawstwa.—D. 4 okropna burza w *Londynie* i przy brzegach Anglii. Dała się także uczuć we Francyi i w Niderlandach. — 6 i 7 straszny znowu był wicher w Paryżu, w Niderlandach, d. 8 w Munich, d. 17 w Hamburgu.—D. 5 Seym Z. Niem: odroczył się do d. 5 Kwietnia. Na ostatnich posiedzeniach trudnił się szczególniey proiektem o sile zbroyney Związku.—D. 6 Okolnik Ministra Skarbu Hiszpańskiego, o stanie skarbu tego Królestwa.—D. 10 Postanowienie Namiestnika Król: ogłaszaiące ustanie Rad departamentowych i powiatowych i że w dniu 15 Kwietnia w mieysce ich wstępuią podług konstytucyi Rady Woiewódzkie. — D. 12 Nota Sekretarza Stanu S. Z. P. Ameryki do Spr: Zew: podana Posłowi Hiszpańskiemu w *Washingtonie*, o zaięciu wyspy *Amelii*, o bliskiem zaięciu *Florydy*, i o *Luizianie*. Ważna ta Nota zawierała w końcu, iż S. Z. Ameryki, nie przyymą pośrednictwa żadnego Mocarstwa Europeyskiego.—D. 13 N. Cesarz i Król, Pan nasz Miłościwy, przybył do Warszawy.—Dnia tegoż list W. X. Badenskiego do Króla Bawarskiego, z użaleniem, iż posiadłości iego uszczuplić postanowiono. Z tego listu okazywało się, iż interessa terrytoryialne w południowych Niemczech, nie były ieszcze ukończone.— D. 16 Parl: Ang: uchwalił milion f. s. na wystawienie nowych kościołów w Londynie.—D. 17 Oyciec S. odprawił w Rzymie tayny konsystorz, na którym doniósł, iż konkordat z Królem O. Sycylii zawarty został d. 16 Lutego w *Terracina.*—D. 19 Wyrok N. Pana potwierdzaiący wszystkie Postanowienia Namiestnika do dnia tego w Imieniu N. Pana wydane.— D. 20 pogrzeb w Sztokolmie s. p. Króla. — Dnia tegoż spalił się w Paryżu wielki teatr *Odeon.*—D. 21 odpowiedź Króla Prusk: na adres miasta *Koblentz*, względem zaprowadzenia Stanów kraiowych.— D. 23 przybył do Warszawy Jego Cesarzewicowska Mość W. Xiążę *Michał.*—D. tegoż Hrabia *Beugnot* zdawał w Izbie Dep: Franc; w imieniu kommissyi sprawę o budżecie, w którey wyraził, iż Francyia tłoczących iey ciężarów dłużey znieść nie zdoła.— D. 23 rozpoczęła się w Alby sprawa zabóyców Pana *Fualdes*, która dla swey zawiłości zwracała powszechną uwagę (skończyła się d. 5 Maia i zabóyców na śmierć skazano).— D. 27 sławna epoka dla Polski, N. Pan mową z Tronu zagaił Seym tego Królestwa. — 28 umarł w *Port-au-Prince*, *Petion*, Prezes rządu Repub: części wyspy *St. Domingo* Następcą iego obrano Jenerała *Boyer.* — D. 29 Infant Hiszpański *Don Paulo* wyiechał z Wiednia do Madrytu. D. 30 Edykt Króla Portugalsko-Brezylskiego przeciw taiemnym zgromadzeniom.

(*Ciąg dalszy później.*)

W PETERZBURGU

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.